

a.
57a

Keurlyke BESCHRYVING van CHOROMANDEL,

PEGU, ARRAKAN, BENGALÉ, MOCHA,

Van 't Nederlandsch Comptoir in PERSIEN; en eenige fraaje
Zaaken van PERSEPOLIS overblyfzelen.

Een nette BESCHRYVING van

M A L A K K A,

't Nederlands Comptoir op 't Eiland SUMATRA,

Mitsgaders een wydluftige LANDBESCHRYVING van 't Eyland

C E Y L O N,

En een net Verhaal van des zelfs Keizeren, en Zaaken, van ouds hier voorgevallen;

Als ook van 't Nederlands Comptoir op de Kust van

MALABAR, en van onzen Handel in JAPAN,

En eindelyk een Beschryving van

KAAP DER GOEDE HOOPE,

En 't Eyland MAURITIUS,

Met de Zaaken tot alle de voornoemde Ryken en Landen behoorende.

Met veele Prentverbeeldingen, en Landkaarten opgebeldert.

DOOR

FRANCOIS VALENTYN,

Onlangs Bedienaar des Goddelyken Woords in AMBOINA, BANDA, enz.

VYFDE DEEL.

Te {DORDRECHT,} by {JOANNES VAN BRAAM,} Boekverkoopers.
{AMSTERDAM,} {GERARD ONDER DE LINDEN,}

M D C C X X V I
MET PRIVILEGIE.

Heer van Affenburg gelaaten. Zyn Edelb. van Hoorn in 't jaar 1710. hier als Commissaris. De Heer Chavonnes, Landvoogt in 't jaar 1714. Eenige byzonderbeden van Madagascar. Kaart van 't eiland Anfuani.

De Dieren hier vallende.

NA dat wy nu dus verre van 't aanmerkenswaardigste, hier aan de Kaap, en van des zelfs Ingezetenen gesproken hebben, zal 't ook eens tyd werden om te zien, wat Dieren, Vogels, en Visschen, hier al vallen.

Wat de Dieren belangd, die onderscheyd men in wilde, of tamme.

Wilde Dieren.

De wilde dieren, die men hier heeft, zyn Olifanten, Rhinocers (met twee horens op de neus, daar anders de Indische maar eenen hoorn 'er op hebben) Leeuwen, Tygers, Luypaarden, Loschen, de Ichneumon, Wolven, Tiger-Wolven, Tiger-boschkatten, mooye gevlekte wilde Honden, die by na als een Wind-hond van gedaante, en wel zoo stout zyn, dat zy met een troep van 200 a 300 op een Schaaps-kooy durven aanvallen, en 't meeste vee der zelve verscheuren; ook zyn'er groote en kleene Landschildpadden. Wolven en Tiger-Wolven zullen ook menschen, en zelf wel een man te peerd, aandoen. Ook is de Heer *Henrik Bouman*, eens met een Tiger, uit welkers klauwen hy zich redde, doende geweest, doch hy was deerlyk 'er van geteekent.

Zoo lang een Leeuw klein vee krygen kan, zal hy zelden menschen aandoen. Egter weet ik, dat hy verscheide menschen by myn tyd aangetast, en dat zekere *Jan Grof* eenen Leeuw, die op een anderen borger, zynen makker, zat, boven van den zelden afgeschoten heeft. Ook is my bekend, dat zeker borger zynen makker, terwyl hy de Leeuw by zyn tong had, door een gelukkige schoot redde. Als een paard 'er den reuk af heeft, is 't onmogelyk om 't zelve in toom te houden. Men wort hem by nacht ten eersten aan zyn brandende oogen gewaar, en wanneer hy yemant, of een dier, aandoet, zoo slaat hy dat in eenen slag dood, torssende een os op zyne schoften, als niet met allen, weg.

Daar zyn voorbeelden van, dat zy Hollanders uit 't midden van een gansche troep Hottentots gehaalt, en die voor hunne oogen verscheurt hebben.

De Heer Gouverneur *Willem Adriaan van der Stel* heeft een jongen gehad, die, in Hottentots-Holland zyn knapzak over zyn hoofd willende haalen, van agteren door een Leeuw besprongen wiert, welken hy by de maanen zoo styf na vooren trok, dat hy weer van hem afsprong, en na de schaapen liep; hoewel hy door des zelfs klauwen zoo gewond was, dat hy 'er wel een half jaar ziek van te bed lag.

Deze Heer heeft my ook verhaalt, dat hy op zekeren tyd twee Leeuwen op een zandige vlakte ontdekte, die, schoon zyn Ed. al vry sterk van volk was, geen voetstap daarom uit hunnen tred, maar zeer bedaart en langzaam al vooruit gingen; ook merkte zyn Ed. dat zy 't spoor met hunne klauwen gemaakt, met hunne staarten geheel toehaalden, en weer bedekten.

Van den Heer *van Loon*, in 't jaar 1695. Predikant alhier, verftond ik, dat nu en dan wel wagens met volk na Stellenbosch of Draakeslein gaande, door Leeuwen aangedaan, en door de zelve wel menschen uit zulk een hoop gehaalt zyn; en dat, als men op zulk een Leeuw te dier tyd schoot, hy dan doorgaans, zyn prooi verlaatende, op dien genen, die na hem geschoten had, aanviel, zonder dien troep, hoe groot ook, eenigzins te ontzien.

Capitein *Olof Berg* heeft my verhaalt, dat hy eens een grooten Leeuw vlak in zyn hert trof, die egter nog ettelyke uren daar na geleest, en zich van de plaats, daar hy eerst getroffen was, wel 2 of 400 treden verder begeven, en daar eerst 't leven gelaaten, gelyk die Heer 't spoor, zoo veel mogelyk was, volgende, naderhand met hem op te snyden, ontdekt heeft. Der zelve vet is een heerlyk geneesmiddel, en men zegt dat hun vleesch, en van veel andere wilde dieren (als dat van Tygers, Luypaarden, enz.) zeer lekker smaakt. In de poort van 't Fort hangt het vel van een swaaren Leeuw, door een egel met 5 penen doorregen.

Hier zyn ook veel andere dieren, die groote schaade onder de schaapen doen, gelyk de aapen (die hier in menigte zyn) in de thuijen aan de vrugten, en in de wynbergen.

Men ontmoet hier ook een dier, de *Paepagus* genaamt, zynde de helft grooter als een paard, waar van 'er Capitein *Berg* een geschoten heeft in December 1705. doch hy was wat kleiner als de gemeene die hier vallen, en hy heeft dit dier laten afteekenen.

Men heeft 'er ook veel yzere verkens of egels, die met hunne scherpe penen, waar van men hier allerlei nette koyen maakt, menigen Leeuw, Tiger, enz., om 't leven brengen.

Daar zyn ook wilde ezels, en paarden, die zich diep landwaart in houden, en welke laatste wonderlyk fraai, swart en wit gestreept van huid, welke streepen ontrent 2 en ook wel 4 vingeren breed

P

zyn;

J. C. Philips fecit.

Wilde
gestreepte
Ezels af-
gebeeld.

zyn; en doorgaans van boven, of van den rug na den buik loopen, ook zyn de ezels schoon gestreept, met een groote blaauwe streep, die hen over de rug loopt, en verder 't lyf met strepen van allerlei verwen, groen, wit, swart, en blaauw zoo overdwers, even eens als die der paarden, geteekent.

Wy beelden de zelve hier, volgens een tekening van d'Ed. Heer *Constantyn Ransf*, na 't leven af.

Haazen heeft men 'er drierlei soort, de eene wat grooter, de andere wat kleiner, als de onzen, en de derde soort heeft een hoog-rooden staart, ook zyn de 2 laatste van een andere smaak. Landwaart in zyn vry meer soorten van de zelve.

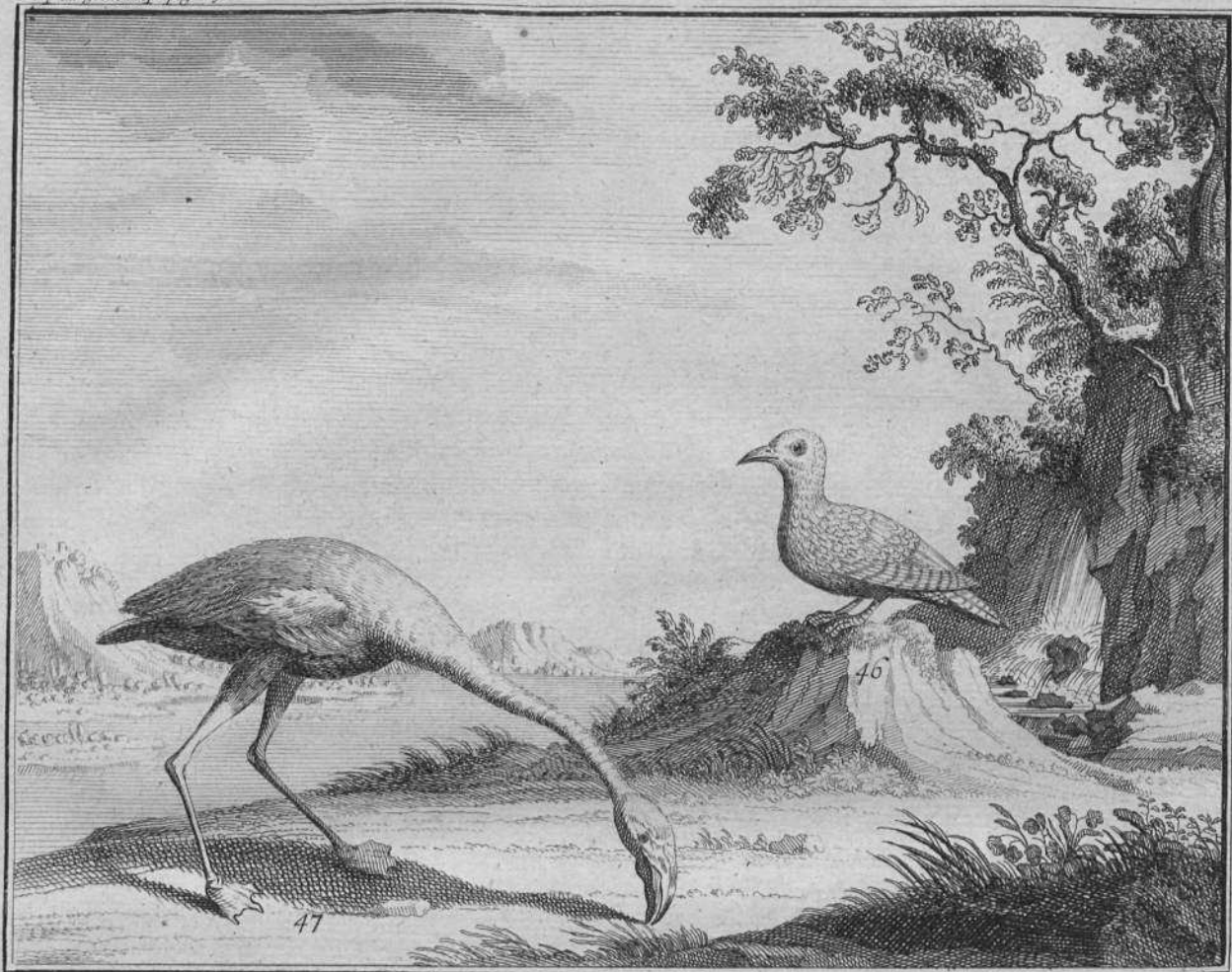
Men heeft 'er mede zeer veel elanden (een soort van wilde ossen) die, jong geschoten zynde, een lekker wildbraad uitleveren. Wanneer ik van de Kaap in 't jaar 1705. na Batavia vertrok, werd 'er my een venezoen van in een steene korst vereerd, welkers vleesch zeer heerlijk smaakte, en waar van wy een groote maand daar na nog gegeten hebben.

Harten, die horens als bokken hebben, zyn 'er in een groote menigte, ook buffels, wilde koejen, en kalveren, als mede gemsen (een dier met een swarten zeer sierlyk geslingerden hoorn voor de kop, en 't geen waarschyndelyk wel de regte

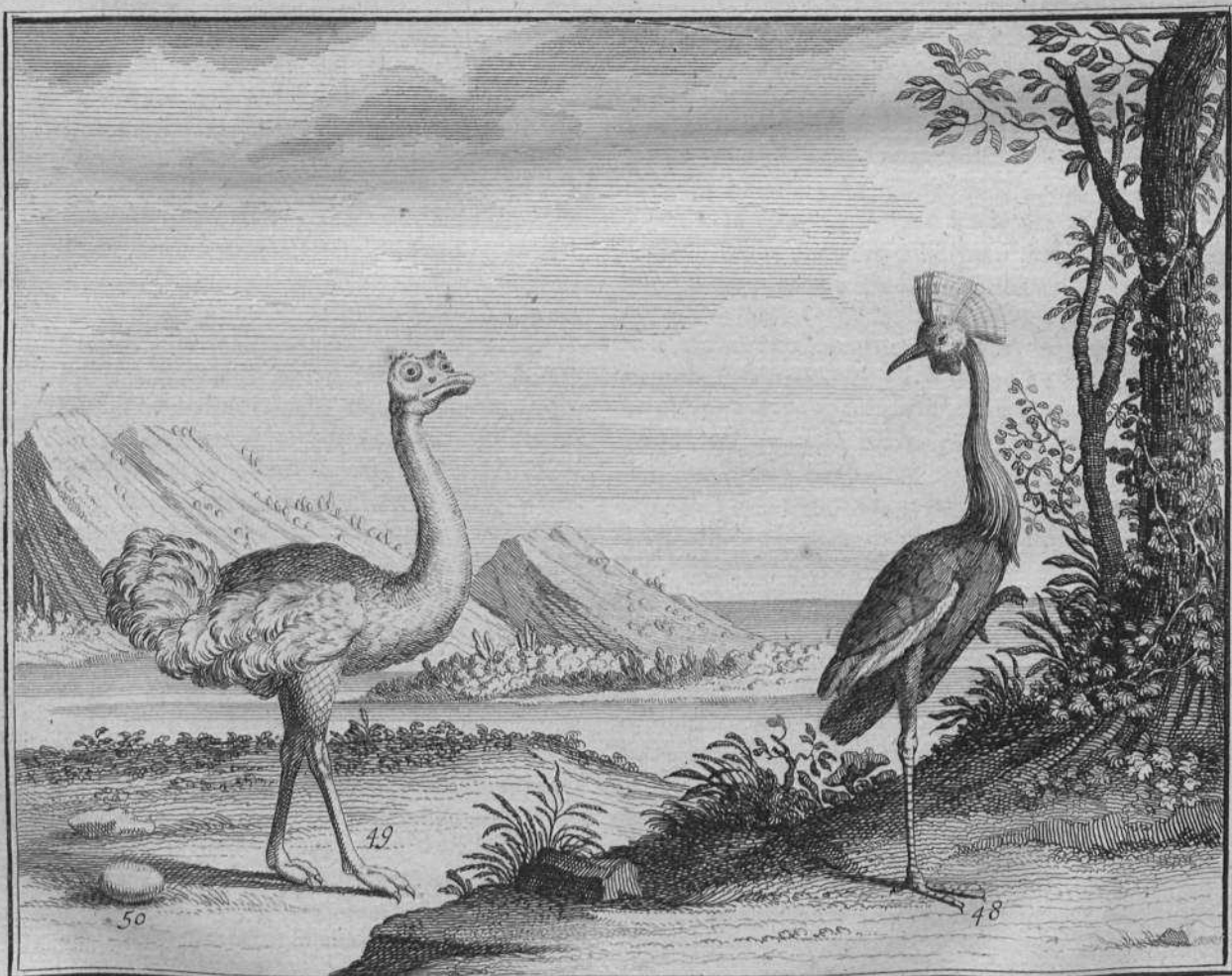
eenhoorn is) rheen, wilde bokken met 2 lange style en scherpe horens, met drie witte breede regtopgaande voor de kop, als ook steenbokken, steendassen, konynen, chamelions, hagedissen van verscheide soorten, en meer andere dieren, die ons nu niet te binnen komen.

Ook heeft men 'er de aspis, de hoornslang, de prester, de *cobra di capello*, en meer anderen.

Het tam vee, bestaat in ossen, koejen, Het Tam kalveren, paarden, schaapen (welke laatste Vee hier door de Engelschen en door *Matelief*, gelyk wy in zyn reize fol. 136. zien, ontrent 't jaar 1607. gezet, hoedanig 'er ook in 't jaar 1659. twee paarden met yder schip der Retourvloot onder de Heer *Sterthemius* van Batavia herwaarts gevoert zyn) van welke zommige ongemeene vette staarten hebben, en 't voornaamste vleesch, dat hier gegeten wort, is schaa-penvleesch, dat hier ongemeen goed en vet valt; maar behalven dat hier zeer weinig ossen geslagt worden, vallen zy hier, schoon vleezig, en kloeker, dan in Holland, egter noit vet, en meest aan de magere kant. Reden, waarom men die hier weinig slagt, is, om dat zy meest tot trekossen (waar van men 'er 3, 4, en 5 paaren voor een wagen van nooden heeft) en voor de ploeg nog meer gebruikt worden. De koejen geven hier, twee-

46 Korhoen. 47 Flamingos vogel.

48 Kroonvogel. 49 Struysvogel. 50 Eyvande Struysvogel.

tweemaal daags gemelkt, ontrent een halven emmer melk. Waar benevens men hier ook bokken, geiten, verken, enz. heeft.

Mitsgaders de Vogels,

Men ziet hier ook veelerlei foorten van gevogelte, als de struisvogels, No. 49 afgebeeld, die hier met menigte in 't wild zyn, en welker eyeren, hier No. 50 afgebeeld, de Hottentots in menigte aan 't Kasteel te koop brengen. Zeker Arabisch schryver teekent in zyn Manuscript aan, dat de struisvogels hanne eyeren, door daar geduurig op te staroogen uitbroejen, en dat 't manneken en wytken malkanderen daar in, als zy om aas uit moeten gaan, verpoozen. Ik heb daar na hier vernomen, doch de Hottentots zeiden zulks noit gezien nog gehoord te hebben.

Versehide foorten van arenden, groote kroonvogels (die men No. 48 afgebeeld ziet) paauwen (doch met geen fraaje staarten) kraanvogels in menigte, havikken, raavens, kraaien, exters, meeuwen van allerlei foorten, kropganzen, pinquyns, Korhoenders (die in 't opvliegen een sterk geluid van zich geven, en No. 46 afgebeeld zyn) kalkoenen, honigpikkers (een kleine vogel, die doorgaans de Hottentots aanwyst, waar de honig in de rotzen is) de roodbek, en vierderlei foort van vinken.

Men heeft 'er Jan van Genten, of een vogel, de Mallegaas genaamt, dat meer een zee- dan een landvogel, en die sterk op visch gezet is. Hy is van grootte als een groote gans, wit en swart van vederen, voornamelyk aan de einden zyner vleugelen, daar zy zeer glad zyn, en waar na zy fluweele mouwen van de Portugeezen genaamt worden. Verder zyn zy over 't gansch lyf graauw gespikkelt, en hebben een bek, die wat smaller als een endenbek, en aan wederzyden scherp is; als men die ziet, dan is men digt by de Kaap. Daar zyn ook papegaaijen met lange staarten.

Ook zyn 'er strandloopers, aschgrauw van kop en vederen; maar de Flamingosvogel doet een fraaje vertooning, gelyk men No. 47. de zelve afgebeeld ziet. Hy gelykt van lyf wel een ojevaar, doch is wel eens zoo groot, zeer hoog van pooten, met een ongemeen langen en in versehide bogten gebogen swaanhals, en is wit en swart van vederen.

Daar zyn ook versehidenerlei reigers, bosduiven, quikstaarten, vleermuizen, versehide foorten van meezen, putters, swaluwen, spreuwen, dominees (zynde zekere swarte vogels, die een spierwitte kring om den hals hebben, en die zich zeer veel in de Tafelbaai onthouden) fazanten, rotganzen, endvogels, talingen, versehide foorten van pylstaarten, bergenden, quartels, tortelduiven, houtsnippen, watersnippen, leeuwerken, en veelerlei

foort van kanarivogels, waar van 'er na Holland eenige gezonden zyn, voor welker wytkens men yder 120 gulden betaalt heeft. Hier zyn ook versehide foorten van musschen, lepelaars, die hagelwit zyn, en veel andere zeer fraaje vogels, waar onder ik 'er een zelf gevangen heb, 't geen klein, als een swaluw, doch schoon hemelsblauw en uitmuntend sterk van die couleur, rood van bek, en zoo fraai was, dat het verdiende om opgezet te worden. Daar zyn 'er, die zeggen, dat hier nachtegaalen vallen; doch zoo dit al waar is, zyn 'er die weinig, en ik geloove naast, dat dit een andere vogel is, die men 'er voor genomen heeft, om dat hy 'er wat na gelykt.

By aldien ook hier liefhebbers van *Insecta's*, en ingekorvene dierkens, of van kapellen, flinders, torren, enz. waren, ik geloove, dat men die hier menigvuldig en zoo schoon, als ergens, vinden zou; doch myn zaaken lieten my, hier zynde, niet toe, om daar van een verzameling (hoe zeer ik ook daar voor was) te maaken. Men heeft hier veel luizen, weegluizen, muggen, oneindig veel vliegen, sprinkhaanen, byen, rupzen, en vloyen, kakkerlakken, duizendbeenen, scorpioenen, spinnekoppen, die yemant konnen doodsteken, ook groene vliegen als Spaansche vliegen, en van 't zelve gebruik; mitsgaders wespren, de hout- en koornworm, of kalanders.

Wat nu de Visschen belangt, die men hier heeft, deze zyn versehidenerlei.

en Visschen.

Nu en dan komen 'er wel groote walvisschen, of Noordkapers zelf tot in de Baai aandryven; doch deze ziet men meest buiten de zelve.

Onder de zeedieren telt men de zee-koejen, die hier zeer veel, en ongemeen swaar vallen, alzoo men 'er zommige van 4 of 5000 ponden (hoewel zy doorgaans vry lighter zyn) gezien heeft. Ik bezit een zeer fraaje schildery, na 't wezen van myn zalige huisvrouw op den tand van zoo een zee-koe, even eens als in yvoir, uitgehouwen.

In Westindien noemt men dit dier *Manati* by de Indiaanen, en anderen noemen het wel een *Lamantin*; hoewel 'er zyn die beide deze dieren nog eenigzins onderscheiden.

Diergelyke zwaare zeepaarden heeft men 'er ook, hoewel wat verder van de Kaap af, gezien. Zy vallen doorgaans kastaniebruin.

Verder heeft men hier zeeleeuwen, die zeer groot zyn, en veel traan geven, en die men met de zeerobben niet voor een en de zelve foort moet nemen, alzoo zy een grooten leeuwenkop, en een zeer lang groot lyf, voor 2 groote pooten, met 5 klauwen, en onder ten midden van 't lyf een groote vinne, en een zeer swaaren staart heb-

hebben; hoedaanig eene in 't jaar 1707. door de Heer *van der Stel* in de Tafelbaai doodgeschoten is. Men heeft hier ook veel harder, Hottentots-visch (die flap valt) doch by den steenberg, en ontrent de baai van Kaap Falso, heeft men stompneus, vette steenbraassem; elst, van smaak als de vaderlandze, doch, op den rooster gebraden, zeer lekker. Zy valt vry breeder, als de elst in Holland.

Daar is mede roch, tong, van een voet lang, kleine spiering, en een visch, die een soort van zalm, en byna van gedaante als de konings-visch, doch die wat zagt, niet hairig, gebraden zeer schoon is, en die men ook Kaapze zalm noemt.

Ik heb 'er de Pampusvisch, springer, zeer fraaje klipvisch, wonderlyk schoon geteekent, en van allerlei verwen, Kaapze kabbeljaauw, die ongemeen goed was, doch niet schilferde, gezien. Ook vallen 'er mosselen, en kreeften, groote en kleine, en een soort van oesters in de Tafelbaai, waar in ook nu en dan paerlen vallen.

In de rivieren heeft men ook zeer goede grundels, en wel paaling, doch zeer weinig. Daar vallen ook *Torpedo's*, of krampvisschen, zee-robber, Kaapze pekelaaring, en meer andere visschen.

By den Heer Gouverneur heb ik daar ook Japanfche goud- en zilver-vischjens in een tank of water-bak gezien, die daar zeer wel tierden.

Daar is ook nog een andere soort van goud-visch, en zilver-visch, zynde een soort van schoone braassem, als ook Karper, Kreeften, Krabben, en ook een soort van Mosselen, waar in kleene en gemeene peerlen vallen, dog die van weynig weerde zyn.

Men heeft 'er ook Zand-knypers, dog zy worden niet, dan van de Slaven, genomen.

De Zee-Robben geven hier ook veel Traan, en daar zyn ook Zee-Egels, Rivier-Krabben, Loots-Mannekens, Jacob Evertzen, en meer andre soorten van Visch, ook Zee-sterren, Rivier Mosselen by de Mosselbank, Zee-Peerdekens, &c.

En dit is wel 't voornaamste, dat ik van de Kaapze waterdieren weet te zeggen.

Egter moet ik hier nog byvoegen, dat hier, op deze en gene stranden, fraaje zeehorenkens vallen, waar van ik 'er etelyke zelfs in de duinen gevonden en opgeraapt hebbe.

Dit waren verscheiderlei patellas, witte caracollen, Kaapze groote en fraai geteekende alikruikken.

Ook heb ik 'er by een vriend een *Nautilus* gezien, die daar op 't strand geslagen, van zyn volk gevonden, en waardig was, om in 't beste kabinet, dat ik kenne, bewaart te worden, alzoo ik diergelyken

stuk van grootte nooit gezien heb. Het was een grooten anderhalven voet lang, en van agteren (daar hy anders pas een vinger breed dik valt) wel twee groote duimen breed; doch hy was van agteren tegen de klippen (dat jammer was) in stukken geslagen. Ik stont verbaast over des zelfs grootte, alzoo de grootste, die ik ergens zag, zeer klein daar by geleken zou hebben. Ik had wel groote zin in dit stuk, schoon zoo gebroken; doch de bezitter wilde dat niet missen; weshalven ik 'er van atkyken moest. Daar nu zulke stukken vallen, daar zyn ook zekerlyk andere van die soort; doch hier zyn geen liethebbers, als van geld.

Verdere Z A A K E N van de Kaap.

NA dat wy nu byna alles, dat 'er van dezen Zuyd-hoek van Africa te zeggen valt, voor zoo verre ons bekend is, aangehaald hebben, zullen wy nu de zaaken, hier voorgevallen, zoo verre ons mogelyk is, van de grond af opbaggeren, voornamentlyk, om eens na te speuren, wat Volkeren hier nu en dan al geweest, of wanneer zy dezen Stormhoek eerst ontdekt hebben.

Dezen en genen hebben, zoo al op hunne wyze, over de Kaap der Goede Hoope geschreven, dog niemand beter, dan de Heer *Pieter Colben*, Rector tot Nieuftad, aan der Aysch, die 'er van 1705. tot 1713. gelegen heeft; hoewel hy over zommige onnoodige zaaken wat te wydloopig, waar door 'er een Folliant van gegroeit is, en over zommige noodige vry wat te bekrompen, en in een andere ordre handelt, als men hier ontmoet.

Onder de ouden is 'er groot geschil geweest, wanneer deze Zuydelyke uythoek van Africa eerst ontdekt, mitsgaders door wie, en wanneer, die door de ouden rond gereyfd is; over welken twist-appel het de geleerden van deze eeuw nog geen eens zyn.

Dat Pharao Necho, en ook Xerxes (wanneer hy Satafpes over zyne Vrouwen-schending straffen wilde) last gegeven hebben, om Africa van uyt het Roode Meir rond te reyzen, lees ik by *Herodoot*; maar schoon die schryver dat daar zegt, daarom gaat dit by my al zoo weynig door, als een groote menigte van grollen, en openbaare verdigtzelen, die hy voor waarheden verhaald, en daar niet het allermiste van waar bevonden werd. Die man heeft zich veel fabelen laten op de mouw spellen, en hy heeft ze ook zoo, als hy die kreeg, aan anderen overgeleverd.

Ik heb in 't eerste deel van dit werk daar

daar eenige staaltjes van gegeven, en zou 'er, zoo 't my luste; een groote menigte hier konnen byvoegen; dog meyne, dat ik reeds klaar genoeg getoond heb, dat men zonder Compas, dat de ouden nooit gekend hebben, al zoo weynig na de Kaap, of na Oost-Indiën, als na America, zeylen, of dat ontdekken kan, en alles, wat men de wereld daar van tracht wys te maken, is een stelling van menschen, die nog geen begrip van de miswyzing van 't Compas, nog van de gronden der zeevaart, hebben: want schoon de ouden 't Compas al gekend, en gehad hadden, zou 't hen egter ommogelyk geweest zyn America, de Kaap, of Oost-Indiën, te vinden, en om daar van verzekert te zyn, heeft men hier over maar met een ervaren Schipper, die in Oost-Indiën geweest is, te spreken, en die zal moeten bekennen, dat, zoo men maar blootelyk na 't Compas wilde zeylen, men nooit de Kaap vinden, en op een geheel ander gewest te land komen zoude.

Willen nu anderen egter styfhoofdig hier in zyn, en tegen de reden aan gelooven, dat de ouden de Kaap der Goede Hoop gekend, en omgezeyld hebben (gelyk ook de geleerde, maar myns oordeels, daar in zeer misleyde Heer *Huet* aangenomen had te bewyzen, ja dat de Kaap al in Koning *Salomons* tyd bekend geweest zy) ik laat hen dat, zoo lang 't hen behaagt, gelooven; maar ik zeg, dat ik het niet geloove, om dat het tegen de reden, en de dagelykze ondervinding van alle hedensdagze zee-verstandigen, als een ommogelyke zaak, aanloopt.

De Heer *Vossius* heeft dit mede geloochend, en hoewel hy daar in groot gelyk had, geloove ik egter niet, dat hy het op de zelve gronden en reden, die ik 'er tegen hebbe, staande gehouden heeft; behalven dat 'er ook (als het al waar was, dat men van 't Roode Meir tot aan de Colommen van *Hercules*, en dus rondom Africa gezeyld had) geenzins uyt deze omreysing van Africa volgd, dat daarom die uythoek den ouden zy bekend geweest, of ook ooit door yemand aangedaan zy: want was dit door yemand geschied, zy zouden ons daar wel iets van opgegeven hebben, 't geen 'er na geleek, dat egter nooit geschied is.

Ik weet wel, dat men hier tegen in brengen zal, dat het by de ouden immers 't *Prazum promontorium*, ἀπὸ τοῦ πρᾶσου, van wegen zyn zee-wier, of zee-kroos, (zoo men zegt, en dat men voorgeeft hier zeer veel te vallen) genaamd wierd; doch 't zee-kroos valt daar niet, maar wel van de 19 of 20 tot de 38 of 39 graaden, N. breedte, en 't geen men

hier ontrent de Kaap, als een merk-teeken van dat men die naderd, ontmoet, zyn zekere groote zee-buyzen, rieten of trompetten, met lange bladeren, die men ook met menigte in de Tafel-baay ziet; welke men geen πρᾶσος, nog *Alga Marina*, noemen moet, (dat men, als ware het een en 't zelve, zeer onkundig onder een mengt, daar 't nogtans oneyndig veel van den anderen verschild) maar een geheel andere naam geven, dewyl ook de zee-lieden beyde deze dingen, en de zeën, daar in zich die opdoen, zeer klaar in de dag-registers van hunne reysen, in opzigt der breedte daar zy vallen, onderscheyden. Behalven dat ook 't zee-kroos niet groen, maar geel van verwe is, gelyk ik in een fles toonen kan.

Maar genomen, dat wy dit nu al toefonden, dat deze trompetten een soort van πρᾶσος waren, blykt dan daar by klaar, dat het *Prazum promontorium* een en 't zelve met de Kaap der Goede Hoop is; geenzins. Wil men zeggen, dat *Ptolomeus* libri 4. cap. 9. nevens *Marci-anus Heracleota*, zegt, dat het ontrent 't Eyland *Menuthias* legt. Men is 't immers tot nog toe niet eens, wat dit voor een Eyland zy, en dat egter zeker geleerd ichryver, al mede maar op zeer losse gronden, vastfeld 't Eyland *Madagascar* te zyn; dog hoe kan dat *Madagascar*, en hoe kan 't *Prazum promontorium*, de Kaap der Goede Hoop zyn, daar *Ptolomeus* dit *promontorium* zegt op 15 graaden te leggen, en daar de Kaap op 34 graaden Z. breedte legt.

Wil men hier op al wederom zeggen, dat men *Ptolomeus* niet al te veel in 't opstellen van de lengte en breedte der plaarzen (gelyk zommigen zich hier door zeer kreupel redden) gelooven moet; ik zal 'er op antwoorden: het is zoo; maar daarom geloove ik ook, dat hy na al de rest, als een blinde na de koulouren, maar slaat, en dat men 'er zich geenzins op kan, nog mag verlaten.

Ik laat dan alle die betwiffers van dit gevoelen der ouden in zyn geheel, gevende hen vryheid, om daar van te denken, en te stellen; 't geen hen welgevult, dog blyve nogmaals by myn gevoelen, dat ik uyt al het duyster schryven der ouden niet zien kan, wat zy door hun *prazum promontorium* (by zommige geleerden voor *Mozambique*, en by andre maar voor een Eyland nevens 't Americaans gebergte gehouden) en door hun *Menuthias*, verstaan, gelyk my daar uyt ook niet het allermiste kenteeken, dat dit de Kaap der Goede Hoop wezen zoude, voorkomt.

Het is een klare waarheid, uyt 't geene wy over die stoffe in ons eerste